

شکایت رسمی ایران از آمریکا

بیانیه دیوان دادگستری لاهه

[۴]

امیرفیض- حقوقدان

تفکری خام

قبل از ادامه تحریر، ^۱ مطلبی که بصورت خام خودنماست و گذشت زمانِ نچندان زیادی تکلیف آنرا روشن میکند پاسخ این پرسش است که چرا جمهوری اسلامی رجوع به دیوان لاهه را ۲۱ سال به تاخیر انداخته است و اکنون که چند ماهی به پایان ریاست جمهوری باراک اوباما نمانده، مُقدم به این کار شده است؟

پاسخ تفکر خام

بهتر است بایک تشبیه بیان موضوع شود:

مردی که دارای همسران و فرزندان متعدد است، وقتی احساس میکند که وقت رفتن و مردن اوست سعی میکند باوصیت و یا انتخاب قیم وضعیتی ایجاد کند که پس از رفتنش آن همسر آخری با گرفتاری و مزاحمت و ادعاهای همسران و فرزندان مواجه نشود و درواقع بازماندگانش را درمقابل آنچه که خود آن مرد میخواست درمقابل عمل انجام شده قرار دهد.

وضع آقای باراک اوباما منطبق باهمان مردچند همسری است که درتشبیه آمده؛ او میداند که بعد از رفتنش از ریاست جمهوری بازماندگان سیاسی او نسبت به جمهوری اسلامی روشهایی اتخاذ خواهند کرد که بغیر از مماشات و دل دادن و قلوه گرفتن او با جمهوری اسلامی است و رئیس جمهوری بعدی هرکه باشد از نظر مماشات با جمهوری اسلامی، باراک اوباما نخواهد بود و میداند که گنکره آمریکا مانند گرگ گرسنه مترصد موقعیت مناسب برای جبران مافات با جمهوری اسلامی است، لذا راهی انتخاب کرده است که از نظرگاه حقوقی تنها ویگانه سنگری است که میتواند دستاوردهایی را که باراک اوباما برای جمهوری اسلامی بوجود آورده است را مصون از تعرض سازد.

دست آورد اوباما برای آمریکا

تلاش اوباما برای حفظ موقعیت جمهوری اسلامی کاملاً مشخص و دلیل آنهم روشن است.

آمریکا بواسطه توافق پنهانی در عمان که با رابطه حسین موسویان صورت گرفت موفقیت‌هایی بدست آورد که حفاظت و اجرای آن بر عهده شیخ حسن و ظریف قرار گرفت که از آن جمله است برجام و سلطه ۲۵ ساله آمریکا بر ایران و پایان دادن به نگرانی اسرائیل از فعالیت های اتمی جمهوری اسلامی. برای حفظ آن

توافق پنهانی که خامنه ای سهم مسلم و آگاهانه در آن دارد و کسی هم به مفاد آن واقف نیست چاره اندیشی اوباما درسنگرسازی برای جمهوری اسلامی از اقدامات دولت های بعدی آمریکا که منجر به برباد رفتن توافق پنهانی خواهد شد میتواند دلیل مدارا و احتمالا آزادی عمل جمهوری اسلامی در دعوای دیوان لاهه شناخته شود.

راه انتخابی باراک اوباما

راه انتخابی رئیس جمهوری آمریکا ایجاد سنگرهای محکم حقوقی و قانونی در مقابل اقدامات احتمالی کنگره علیه ایران است.

نگاهی به اقدامات خصومت آمیز کنگره آمریکا نسبت به جمهوری اسلامی مجموعاً در محدوده سه مورد قابل شناسایی است:

یکی - حفظ تحریم های کنگره و احتمالا آزادی کنگره در وضع تحریم های جدید علیه ایران.^۲

دوم - جلوگیری از تصرف ایران بردارانی های بلوکه شده خود توسط آمریکا.

سوم - حفظ موقعیت اتهامی جمهوری اسلامی در لیست حامیان تروریسم و ناقضان حقوق بشر.

هیچ چیزی حتی وضع قانون در آمریکا نمیتواند مصونیت جمهوری اسلامی را در مقابل توقعات روسای جمهوری بعدی آمریکا ویا کنگره تامین کند الا رای دیوان دادگستری لاهه که بطرفیت آمریکا از سوی ایران مطرح شده است.

رای دیوان اگر در تائید دادخواست جمهوری اسلامی صادر شود جمهوری اسلامی در پناهگاهی قرار خواهد گرفت که حکم آزادی جمهوری اسلامی را از تمامی تحریم ها و تضییقات و اتهامات تروریسم و مشابهات را در بر خواهد داشت و چون حکم مزبور قطعی است اگر آمریکا به آن تمکین کند.*

* اگر آمریکا به حکم دیوان لاهه تمکین نکند حکم به شورای امنیت ارجاع خواهد شد و اینجاست که تمام تلاشهای جمهوری اسلامی پنبه خواهد شد و حکم علیرغم محکومیت آمریکا قابل اجرا نخواهد بود و البته که این حالت درحالی که اگر آمریکا خواهان تبیین موقعیت برای جمهوری اسلامی باشد، فرض واردی نیست (پایان*)

دیگرقوانین آمریکا نمیتواند برخلاف حکم دیوان نسبت به مواردی که در حکم قید شده اتخاذ تصمیم کند و جمهوری اسلامی در پناه این اقدام باراک اوباما در کنف حضانت و حفاظت از تهاجمات کنگره و دولت آتی آمریکا تا حدود زیادی مصون خواهد ماند.

مسئله مطالبات خسارات

اثر حکم احتمالی دیوان، محدود به صیانت جمهوری اسلامی نمیشود بلکه جمهوری اسلامی را در مقام مدعی مطالبات خسارات هنگفتی از آمریکا هم قرار خواهد داد (رویه دیوان در تخصیص خسارت و محاسبه

^۲ - به ویژه اگر یک رییس جمهور، جمهوری خواه (دونالد ترامپ) انتخاب بشود. ح-ک

آنها میتوان درپرونده محکومیت آمریکا دردعوی الجزایر دید که محاسبه بهره پول دقیقاً رعایت شده است).

قرارداد مودت درمورد توجه خسارت به طرفین دعوی ماده ای دارد که اهمیت موضوع خسارات جمهوری اسلامی را روشن میکند، میگوید:

«اموال اتباع وشرکتهای هریک ازطرفین قرارداد مودت ازجمله منافع اموال ازحد اعلاى حمایت وامینت دائم به نحوی که درهیچ مورد کمترازمقررات قانون بین المللی نباشد درداخل قلمرو طرف دیگرمعاهده برخوردارخواهد بود. این اموال جزیه منظورنفع عامه آن هم بی آنکه غرامت عادلانه آنها به اسرع اوقات پرداخت شود گرفته نخواهد شد. غرامت مزبورباید به وجه موثری قابل تحقق باشد وبه نحوکامل معادل مالی خواهد بود که گرفته شده است وقبل از آن که گرفته شود یا درحین گرفتن مال قرارکافی جهت مبلغ غرامت وپرداخت آن داده شود.

(توضیحی که درتحریر قبل وعده عرضه آن داده شده بود عمل گردید)

ماده مزبور درقرارداد، مودت سبب میشود درصورتی که دیوان آنها معتبرواساس دعوا بداند موقعیت جمهوری اسلامی درمطالبه خسارت دررقمی غیرقابل تصورو بسیار، بسیار بالا خواهد شد شاید رقمی بیش ازمطالبات ادعائی جمهوری اسلامی ازآمریکا که جمهوری اسلامی نمیداند چقدراست.

یک مورد دم دست خساراتی است که به اقتصاد بخش دولتی وخصوصی درنتیجه تحریم های کنگره و رئیس جمهوری آمریکا (بغیرازتحریم های شورای امنیت) وارد شده است که رقمی بسیاربزرگ خواهد بود وچنین تصورمیشود که تنها دفاع شلی که ممکن است راه توسل آمریکا شناخته شود همان است که آمریکا مدعی است که تحریم ها بنابرخواست ایرانیانی که امروز اکثریت را درانتخابات ریاست جمهوری و مجلس اسلامی ایران دارند صورت گرفته است ودولت کنونی که دعوی علیه آمریکا به ادعای خسارت تحریم ها را مطرح ساخته همان دولتی است که بنمایندگی متقاضیان تحریم ها برسرکاراست.

اشکال بزرگ مقابل این طرح

اشکال بزرگ این طرح همیاری آمریکا، زمان است که بنظرنمیرسد زمان کوتاهی که ازمدت ریاست جمهوری آمریکا باقی مانده، کافی برای اجرای این طرح باشد خاصه روش دادرسی دیوان که حرکت لاک پشتی است ولی میتوان تصورکرد که درصورت همراهی پنهانی آمریکا درهمین مدت، دعوی ایران در دیوان به مرحله ای برسد که توقف آن ممکن نباشد، هرچند عدم اقدام آمریکا دررد اعتبارقرارداد مودت بزرگترین موفقیت وایجاد سنگرتدافعی برای جمهوری اسلامی درمقابل اقدامات دولت های بعدی آمریکاست.

این فکراز آنجا تقویت شد، هنگامیکه جمهوری اسلامی به آزمایش موشکهای بالستیکی برای باردوم دست زد با آنکه آقای اوباما گفت آمریکا واکنش لازم را نشان میدهد هیچ اقدامی نکردو به دفع الوقت گذراند همان دفع الوقتی که اکنون ممکن است درجریان دعوی جمهوری اسلامی وآمریکا مورد استفاده آمریکا قرارگیرد.

سرعت دیوان و سکوت آمریکا

سرعت دیوان در احراز صلاحیت و اعتبار بخشیدن به قرارداد مودت ایران و آمریکا که واقعا سرعت غیر قابل تصور و سابقه داری است علامتی است که ممکن است نسبت به رسیدگی ماهوی هم تاثیر گذار گردد.

سکوت دولت آمریکا نسبت به تصمیم دیوان لاهه در معترشناختن قرارداد مودت علامتی است که نشان از حسن نیت آمریکا در دعوی مزبور دارد گرچه هنوز زمان زیادی نگذشته است و ۴ روز از زمان اظهار نظر دیوان به اصالت و اعتبار قرارداد مودت، زمان زیادی نیست ولی اعتراض به مورد، با دفاع از اعتراض دو فصل جداگانه است اولی که اعتراض است نیاز به وقت کافی ندارد.

این فکر خام خیلی زود معلوم میشود که قابل یختن هست یا تصور خیالی، این تحریر است.

واما بعد

در بخش قبلی این تحریر^۳ موضوع شکایت جمهوری اسلامی به دیوان مورد نقد و بحث قرار گرفت و از آنجا که در بیانیه دیوان لاهه، کلیت شکایت جمهوری اسلام بیان شده و حتی اشاره ای که نسبت به ۲ میلیارد دلار در دادخواست ارائه شده دولت شیخ حسن هست در بیانیه دیوان دیده نمیشود و در عوض بیانیه دیوان حاوی مطالبی است که در درخواست دولت شیخ حسن نیست لذا بنظر این تحریر لازم است که نگاهی هم به نکات مورد اشاره در بیانیه دیوان لاهه در باب شکایت جمهوری اسلامی بشود.

نکات یر معنای بیانیه دیوان لاهه

*** مهمترین نکته ای که در بیانیه دیوان متمرکز بر سایر موضوعات است مسئله قرارداد مودت سال ۱۹۵۵ بین ایران و آمریکاستریال و این درحالیست که در دادخواست اعلام شده از سوی دولت شیخ حسن قائمه دعوی جمهوری اسلامی مطالبه ۲ میلیارد دلار اعلام شده است.

*** در بیانیه دیوان لاهه موضوعات زیر خواسته دعوی جمهوری اسلامی شناخته شده است:

- * ردا تهام حمایت ایران از تروریسم.
- * لغو کلیه اقداماتی که به ادعای حمایت ایران از تروریسم اتخاذ شده است.
- * رفع تحریمها و اقداماتی که علیه نهادهای ایرانی از جمله بانک مرکزی هدف گرفته شده است.

این مورد اخیر شامل تمامی تحریم هائی میشود که کنگره آمریکا به اعتبار فعالیت های تروریستی و عدم رعایت حقوق بشر از ناحیه جمهوری اسلامی تصویب کرده و مقید به حفظ جریان آن میباشد.

*** *** در بیانیه دیوان لاهه، ایران نسبت به آزادی و رفع تصرف از اموالش قائل به کلی گویی نشده بلکه اموال خود در آمریکا را در سه مرحله تقسیم بندی کرده یکی دارائی ها و اموال موسسات مالی که از سوی آمریکا تصرف شده است. دوم اموالی که هنوز تصرف نشده ولی در مسیر مسدود شدن است و سوم اموالی که در معرض خطر و انتقال و تصرف قرار دارند.

این تقسیم بندی فراگیر باب فرار از اجرای حکم دیوان و یابحث عدم شمول حکم رابه برخی از دارائی های ایران از سوی آمریکا تا حدودی مسدود میکند.

*** *** درخواست ایران برای مطالبه غرامات کامل ناشیه از نقض تعهدات حقوقی بین المللی آمریکا میزان آنرا در عهده دیوان گذاشته است.

این دقت بجاست که جمهوری اسلامی خواهان غرامت از یکایک اقدامات انجام شده آمریکا علیه ایران نشده که عمرونوح برای اثبات و تصمیم دیوان لازم باشد بلکه غرامات ناشی از نقض قرارداد مودت را خواستار شده که به مجرد تشخیص مغایرت اقدامات آمریکا با متن قرارداد مودت، مسئله خسارت لحوق حکم قرار میگیرد.

*** *** جمهوری اسلامی خود را نیازمند به ارائه دلیل برای اثبات حقانیت موارد ذکر شده در درخواست ندانسته و تنها قرارداد مودت ایران و آمریکا را دلیل گرفته و گفته است: <تمام اقدامات بالا نقض مفاد پیمان مودت است>.

ادعای جمهوری اسلامی کاملاً درست است تمام اعتراضاتی که جمهوری اسلامی در این دادخواست متوجه آمریکا کرده است کاملاً مغایر و متضاد با مفهوم قرارداد مودت ایران و آمریکا است و بدین ترتیب یعنی در حالیکه دیوان لاهه قرارداد مودت ایران و آمریکا را نافذ و معتبر و جاری بداند که دانسته است، دیگر تکلیفی برای جمهوری اسلامی در اثبات موارد دادخواست نیست و فقط دیوان است که اقدامات آمریکا را خلاف قرارداد مودت سال ۱۹۵۵ بداند و یا نداند، که تصور نمیکنم برای ایجاد رابطه سببیت بین اعمال آمریکا علیه ایران، با مفاد قرارداد مودت، مشکلی برای دیوان وجود داشته باشد.

*** *** حتی میتوان گفت که شناخت رابطه اجرایی بین اعمال آمریکا که قابل تکذیب نیست و مفاد قرارداد که بتصویب دولت آمریکا هم رسیده نیازی به احضار آمریکا به دیوان را ندارد و قضیه از امور حکمی است که با دادگاه است.

*** *** همه این مزایای غیر مترقبه فقط در سایه قرارداد مودت ایران و آمریکا یادگار شاهنشاه ایران برای مردم <ناسپاسی که برای تهدید آمریکا به خودداری آمریکا از قبول شاهنشاه ایران برای درمان در آمریکا با یک اردوی یک میلیون نفری علیه شاهنشاه در آمریکا تظاهرات کردند> فراهم شده است.

(تاریخ مهمترین رویدادها در مناسبت ایران و آمریکا از ۱۳۵۸ به بعد)

کجاست خجالت و شرم که قطره ای از آن نصیب ماملت بشود.**نمونه ای از مزیت قرارداد مودت**

جواب پرسش زیرمیتواند اهمیت امتیاز و موقعیت ممتازی که در دعوای ایران و آمریکا به اعتبار قرارداد مودت بوجود آورده نشان دهد.

سوال این است؛ چرا کشورهایی که در جریان تحریم اقتصادی آمریکا و جرائم آن دولت قرار گرفته اند به دیوان لاهه رجوع نکرده اند و این حق را تنها جمهوری اسلامی پیدا کرده است؟

زیرا آن کشورها با آمریکا قرارداد مودت نداشته اند و ایران قرارداد مودت را از زمان شاه داشته است.

توضیح اینکه حق حاکمیت دولت ها به دولت ها اجازه میدهد که با تشریفات خاصی محدودیت ها و یا تحریم هایی نسبت به امور بازرگانی و حتی سیاسی با هریک از کشورهای جهان ایجاد کنند و این حق قانونی فقط در زمانی که با کشوری قرارداد آزادی بازرگانی و روابط مودت آمیز داشته باشند، بموجب همان قرارداد مودت متوقف میشود و ایران امروز دارای این موقعیت استثنائی در مقابل تحریم های اقتصادی آمریکا در جهان است که از دستاوردهای دوران سلطنت شاهنشاه ایران میباشد.

بدهکاری از تحریر قبل

در تحریر مورخ ۱۹/۶/۲۰۱۶ نسبت به فرازهایی از دادخواست جمهوری اسلامی عرض توضیح نشد و توضیح آن موکول به تحریر دیگری شد و اکنون آن فرصت رسیده است.^۴

ردیف های نیاز به توضیح به اینجا آورده میشود که زحمت مراجعه کمتر بشود.

(۲) آمریکا نسبت به مصونیت هایی که بموجب قرارداد مودت برای اموال ایران پیش بینی شده محترم شمارد

(۳) آمریکا باید جایگاه های حقوقی شرکت های ایرانی از جمله بانک های دولتی نظیر بانک مرکزی را برسمیت بشناسد و نباید اقدامی علیه حقوق و اموال آنها به اجرا بگذارد.

هر دو خواسته جمهوری اسلامی را باید در بند ۴ ماده ۱۱ قرارداد مودت جستجو کرد بند مزبور به اینجا آورده میشود.

> هیچیک از موسسات طرفین معظمین متعاهدین از جمله شرکت ها و هیئتها و نمایندگی ها و بنگاه ها و عوامل دولت که متعلق به دولت وی تحت نظر دولت باشد در صورتی که در قلمرو طرف معظم متعاهد دیگر به کار بازرگانی یا صنعت یا کشتیرانی یا سایر فعالیت های تجاری اشتغال داشته باشند حق نخواهند داشت در موارد زیر چه برای خود و چه برای اموال خود ادعای مصونیت کنند یا از مصونیت بهره مند شود. مصونیت از مالیات در قلمرو مزبور - تعقیب با اجرای حکم قضائی یا سایر تعهدات و مسئولیت های موسسات خصوصی آن کشور که متعلق به اشخاص یا تحت نظارت اشخاص باشد. (*۱)

(۱*)-عدم مصونیت از اجرای احکام قضائی که در قرارداد مودت آمده تصریحی است که احکام محاکم دادگاه های آمریکا رانسبت به جمهوری اسلامی قابل اجرا میسازد ازجمله احکام مربوط به مطالبه خسارات دادگاه پترسون و غیره ازجمهوری اسلامی، چراکه علاوه برتصریح درقرارداد مودت، منبع صدور احکام مزبور ناشی از جرم است نه فعالیت های تجاری که بتوان آنرا به قرارداد مودت پیوند حقوقی زد تا چه زاید سحر....

اکنون توپ دعوا درزمین آمریکاست باید دید و مترصد بود به آینده ای نزدیک.